

Rita Cecilie Varmby

Tanker om blindhed

Tanker om blindhed

©Rita Varmby 2015

Red.: Dorte Andersen m.fl.

Forlag: Saxo Publish

I tidens løb er der skrevet meget om blindhed, og hvordan vi sanser verden omkring os, og jeg vil hermed bidrage til en større forståelse af, hvordan det er at være blindfødt. Jeg blev født 2 ½ måned for tidligt i 1948 med udviklede øjne, hvis nethinder og synsrest blev ødelagt af for meget ilt i kuvøsen.

Jeg havde lyssans i hele min barndom og noget af min ungdom, og hvorvidt jeg i min tidlige barndom har kunnet se stærke farver er tvivlsomt.

Ideen til mit essay, hvis endelige udformning er blevet til takket været gode råd og assistance fra andre, blev inspireret af radioprogrammet "Natursyn" i P1 med Jens Olesen, da en af udsendelserne handlede om blindes brug af høresansen. Endvidere har Keld Stockholms bog "Vejen til blind forståelse" været drivkraften bag dette essay. Bogen var en øjenåbner for mig, en aha-oplevelelse, som satte ord på mange af de oplevelser, jeg har haft som blind. Den var en genopdagelse af glemte erindringer, der både var fascinerende og skræmmende. Og jeg beundrede den dybe forståelse for blindhedens univers, som bogen er et udtryk for.

Sidst, men ikke mindst, er jeg ofte blevet spurgt om, hvad det vil sige at være blind, og det vil jeg forsøge at svare ud fra mine oplevelser af det som blindfødt.

Den korte version af et svar på, hvordan det er at være blind, er: Man bruger de andre sanser og på synets plads er der ingenting.

For mig er den vigtigste sans høresansen, men den er tæt forbundet med følesansen og lugtesansen. Længere nede på rangstigen kommer smagssansen.

Jeg husker at jeg som barn suttede på alting, som alle børn jo gør. Men måske gjorde jeg det i en længere periode end andre.

Jeg lærte, at man aldeles ikke måtte sutte på alt muligt, og samme slags forbud gjaldt også lugtesansen. Jeg ved ikke noget om, hvor meget seende børn udforsker deres omgivelser med lugtesansen, men jeg husker, at jeg som barn lugtede til folk eller lugtede til den stol, de havde siddet på. De voksne mente, det var en rigtig dårlig vane og det var meget forbudt.

Anderledes tilladt var det at lugte til peberbøssen og kagedåsen og at kunne lugte bageren i nærheden, når man var på gaden, eller at der vistnok var en pølsevogn ikke langt væk.

Følesansen, lærte jeg, var mere legal at bruge, da fornemmelsen er særdeles vigtig.

Men hvordan forestiller den blinde sig en bil, et hus osv.? Jeg lærte som barn at føle på modeller af disse ting. Da man som blind ikke kan overføre modellen til den egentlige størrelse, er det vigtigt at komme rundt om bilen og ind i den, hvilket også gælder huset.

Først da får man den fulde forståelse af tingene, når man i første omgang føler på modellen og så i næste omgang

oplever det i virkeligheden, nemlig føler, lugter og hører det.

Man lærer at høre forskel på materialerne i huset, får fornemmelse af husets højde, længde og bredde, og får som blindfødt på den måde en bedre dimensionsfornemmelse.

Da jeg gik i skole for et halvt hundrede år siden, kom blinde i en specialskole, hvor undervisningen af blinde børn var særdeles grundig. Man gjorde meget ud af at udvikle sanserne i et fag der hed sansetræning. Og oplevelsen af ting og steder, som skulle udvikle begrebsverdenen, havde man i et fag, der hed anskuelse.

Vi lærte også at lugte forskel på benzin og diesel og om forskellen på træ og sten, både hvad føle- og høresans angår.

Vi var i små klasser, så hver enkelt elev kunne få noget ud af undervisningen. Blinde i min barndom blev ikke integreret i de almindelige folkeskoler, som man gør i dag med de konsekvenser det måtte have.

I min barndom oplevede jeg vigtigheden af at kunne se. Det havde både fordele og ulemper.

Det var vigtigt for omverden at fortælle de blinde, hvor nødvendigt det var at kunne se. Det var for så vidt godt nok, at vi fik at vide, at blindhed ikke var normen, men det var skidt, at man ikke kunne føle sig som et helt

menneske, når man lærte, at det var forbundet med et tab at være blind.

Formodningen har nok været, at det blinde barn gerne ville være som de seende, men man tænkte ikke meget over, hvilke psykiske og sociale følger denne forestilling ville kunne få for den blinde i det fremtidige liv. Man lagde vægt på det praktiske. Den blinde skulle begå sig i den seende verden. Han eller hun skulle opføre sig, som det sig hør og bør for at de kunne klare sig så godt, som det var muligt, når de skulle ud i livet og prøve kræfter med det øvrige samfund.

Jeg var et meget spørgende barn, og det blev ofte for meget for de voksne at høre på, og mange af mine forestillinger og tanker kunne jeg ikke dele med nogen, og det gav plads til forvrængninger.

Når mad for eksempel tilberedes, udsættes man for mange dufte ad gangen. Det kan godt være forvirrende, hvis man i forvejen ikke ved, hvad noget smager af eller kender til madens konsistens. Det må være en fordel at få det beskrevet, men det var ikke noget man gjorde så meget ud af i min barndom, som man nok gør i dag.

Forestillingen svarede og svarer sjældent til virkeligheden.

Jeg husker, hvordan jeg som lille opfattede mad, og hylede og skreg i vilden sky, hvis jeg fik noget, som havde en væmmelig konsistens og smag.

Melboller mindede mig for eksempel om ekskrementer i sin konsistens, og smagen af mel var og blev en afskyelig smag.

Spagetti mindede mig om og minder mig stadigvæk om regnorme i form og konsistens.

Så er der sky, som man kommer på leverpostejmad, som minder mig om kviksølv.

Abrikosgrød er grød med neglestumper i, men den sammenligning er slet ikke så tosset endda, vel?

Men det var ikke kun mad, som satte fantasien i sving.

Vandmænd mindede mig som barn om slanger og drengens penis. Træstammer, som virker afrevne, virker ubehageligt på mig og det samme gælder flamingo. Porøse materialer er for mig i det hele taget ubehagelige, blandt andet fordi materialet ligesom optager kroppens varme i sig.

Lydindtryk har altid fulgt mig på godt og ondt. Lyden af et hjerte eller en rislende cisterne er meget angstfremkaldende for mig.

Lyden af en vandhane med luft i minder mig om en der kaster op, da opkastningslyde i min fantasi er som lyden af en, der skal kvæles.

Lyden af en telefonpæl, som desværre ikke længere er i brug, er en herlig lyd, som jeg stadigvæk savner at høre.

Lyden af klokker og ure er jeg af en eller anden grund ganske vild med.

Lugten af opkast i min forestillingsverden er som noget med død og lig, mens lugten af træ og tjære er gode lugte, som jeg stadigvæk holder meget af.

En anden association er den brune lugt, der måske for nogle af mine læsere lyder underligt, men det kan for mig være lugten af rugbrød eller ozonlugt på en varm solskinsdag.

Ofte er jeg også blevet spurgt om farver, hvilket jeg ikke har megen erindring om, men jeg synes, jeg husker røde postkasser, da jeg ikke var ret gammel.

Det er jo ikke noget jeg kan bruge i dag, hvilket den seende må tro, og måske er oplevelsen i virkeligheden noget jeg har fantaseret mig til at huske for at glæde de seende, og måske for at få omsorg.

Stearinlys husker jeg som et blødt lys, hvor lyset fra en nefalygte er et tåget og svagt lys.

Blitzen fra et fotografiapparat er det lille lyn, og lynet fra et tordenvejr er den store blitz, for sådan husker jeg det fra min tidlige barndom.

Som tolvårig havde jeg en speciel oplevelse. Jeg var i byen sammen med noget familie, og det var en aften med meget solskin.

Vi gik på gaden, så sagde jeg pludselig: "Der står en rød cykel, der ved muren." Mine ledsagere stoppede op. De ville omfavne mig. De troede, at der var sket et mirakel.

Oplevelsen var meget skræmmende. Jeg husker det skarpe lys, og så forsvandt synsoplevelsen pludselig igen. Jeg gik hen til muren og rørte ved cyklen.

Alt bliver tåget omkring mig, og jeg har hovedpine resten af aftenen.

Ingen øjenlæger har villet tro på min oplevelse, men mener, det må have været en hallucination. Andre har forsøgt at forklare mig, at det var noget med synsnerven, da jeg havde mine rigtige øjne, da oplevelsen fandt sted.

Efter den tid blev min lyssans meget nedsat, hvilket jeg i en længere årrække havde svært ved at acceptere.

Jeg fik fjernet mine øjne i 1977, da jeg var 29 år, og har nu øjenproteser. Men jeg har det som om, jeg stadig væk ser lys. Folk, der har mistet et ben og kan mærke det, selv om det er væk har fantomsmerter, og på samme måde har jeg også fantomlys.

Hvis jeg sidder i en bil og varmeblæseren starter, sætter den lysrefleks i gang, og jeg tror det er solskin, hvilket forvirrer mig rigtig meget.

Men tilbage til farverne. De seende taler om følelser og stemninger hvad farver angår.

Rød er kærlighedens farve siger man, men rød er også en sødlig smag af bolsjer eller lugten og smagen af blod.

Grøn er lugten af græs, samt smagen af grønkålssuppe og kørvelsuppe.

Nyslået græs er lysegrønt, så vidt jeg ved, og afsvedet græs, som har en anden lugt, er vist nok mørkegrønt. Derfor er det også godt at fortælle den blindfødte, hvad farver egentligt er, selvom man ikke forstår det.

Derfor er det vigtigt at hægte det på andre sanseindtryk, så begrebsverdenen bliver så nuanceret, som det er muligt.

Jeg ved at mørke farver trækker varme til sig, så her må være tale om varme farver, siden de er varmeledende.

En lys farve er også en lystone, og man taler om hvid støj, som er rent fm-sus.

Når man kan se, tror man måske, at man kan forstå farver ved at overføre dem til de andre sanser, hvilket for mig er ønsketænkning, fordi det må være svært at forstå for den seende, hvad det vil sige at være blind.

Naturligvis kan en senblind erindre farver og fuldt og helt forstå, hvad den seende taler om.

Senblind er en betegnelse for at være blevet blind senere. Mange bruger udtrykket nyblind, men hvor længe er man så det?

Derfor foretrækker jeg senblind om en person, der er blevet blind senere i livet.

Den visuelle hukommelse er også forskellig fra person til person alt afhængigt af, hvor længe man har set, før man blev blind, og hvor meget man har set førhen.

Som blind får man et meget godt indtryk af en person via stemmen.

Højden får man også ved at tage et menneske i hånden eller at være opmærksom på, hvor stemmen kommer fra.

Jeg synes også, at et menneskes håndtryk siger noget om en persons karakter, men også den måde, et menneske klapper en på skulderen på.

Bedømmelse af et menneskes alder kan godt snyde en, da en ældre person godt kan have en ungdommelig stemme.

Sproget fortæller også noget om personens miljø - er det for eksempel en arbejder eller en akademiker?

Den blindes sprogbrug skiller sig ikke meget ud fra den seendes, da man som blind lærer at tale som alle andre og bruge visuelle udtryk, som for eksempel at sige "se fjernsyn" og ikke "høre fjernsyn". Man lærer ikke at skille sig alt for meget ud fra det øvrige samfund, hvor man alligevel skal lære at klare sig på et eller andet tidspunkt.

I min barndom og ungdom lærte man, at man var uopdragen, hvis man parodierede folks stemmer. For en seende kan det være et udtryk for at gøre nar af den person, som man imiterer, hvilket slet ikke behøver være tilfældet. For mig er det det samme som at beskrive en persons karakter ved at efterligne hans eller hendes stemme eller gang. Det er den blindes måde at beskrive den person på, som man taler om, da den blinde ikke kan beskrive personens udseende. Den blinde kan ikke fortælle om hvordan et ansigtsudtryk er, eller hvilken øjenfarve eller hårlængde, personen har.

Hårlængde kunne man nok finde ud af, hvis man fik lov til at føle på personen. Men jeg synes, det er en overvindelse at skulle føle på et andet menneske, da det er meget tæt på et andet menneskes intimsfære.

Jeg husker, at jeg som barn fik lov til at føle på en lærers ansigt, da jeg havde et godt indtryk af hende på grund af hendes stemme og fortælleevne.

Det var en rædselsfuld oplevelse, da hun havde et meget rynket, grimt, gummiagtigt ansigt samt en masse spyt omkring munden.

Jeg havde forestillet mig en fin glat hud på grund af stemmen.

Det har påvirket mig til at være forsigtig med berøring af ansigter, da jeg ikke har skullet nyde noget af igen at blive skuffet.

Som barn lærte jeg, at det var uopdragent at tale til en person med ryggen til, hvilket jeg som blind ikke tænkte over, da det for mig kunne være lige meget, når jeg ikke kunne se den person, jeg talte med.

Som blind kan man også fornemme, at der foregår et eller andet i minespillet og smilet i stemmen, men ofte kan det ske, at man løber sur i, om en bemærkning skal forstås i sjov eller alvor.

Måske er den blinde nogle gange længere om at opfatte en vits, men det kan være, at stemmen ikke har været afslørende nok.

Ansigtet eller blikket har måske sagt, at det var en spøg, hvilket man som blind ikke har mulighed for at fange. Det kan forstås som, at man ikke har sans for humor, og viser i virkeligheden, at mange ting er visuelle, hvilket den seende måske ikke tænker over.

Som man kan se af det ovennævnte mangler den blinde ikke humor; men derfor er det ikke ok at blive udstillet, ligesom det ikke er sjovt at blive parodieret.

Af seende bliver man også tit spurgt, om man drømmer med synsindtryk, men dette er ikke tilfældet for den blindfødte.

Lyde er der mest af, som kan sammenlignes med at høre et radioteater i sovende tilstand, men somme tider er der også oplevelser fra de andre sanser, som for mig er

temmelig indlysende, da det er de erfaringer, vi blindfødte må betjene os af.

Derfor må sanseindtrykkene i sovende tilstand være de samme, som man betjener sig af i vågen tilstand, hvilket jo også gælder for de seende. Man har som blindfødt ikke billeder i seende forstand, og derfor er der ikke tale om en sjette sans.

Jeg har haft drømme med lysindtryk, som jeg ikke husker så tydeligt længere. Det, jeg har drømt har ofte handlet om noget vanvittigt skarpt lys, men disse drømme forekommer ikke så ofte mere.

Noget man sjældent taler om er, om blinde har synsforstyrrelse som hallucinationer. Til det vil jeg svare ja ud fra egne erfaringer. Jeg har haft synshallucinationer, som jeg har oplevet som synsoplevelser, sådan som jeg forestiller mig dem. Jeg har ladet mig fortælle, at den døde har hørehallucinationer, så hvorfor ikke synshallucinationer?

Jeg har stadig ofte høreoplevelser, der ligesom kaster en skygge foran mig, og som jeg kalder høreskygger. Det er som en slags tredje øre, der sidder i panden, og også kan hænge sammen med tilbagekastning af lyden. Jeg har troet, at det var sådan seende oplevede synssansen.

Som seende ser man billeder for sig, og man kan tage den samme sekvens om og om igen, hvilket sker for os blinde ved hjælp af en af de andre sanser. Jeg kan høre

den samme lydsekvens om og om igen, fordi jeg morer mig ved den beskæftigelse.

Jeg har engang hørt en optagelse af et klaver, der bliver smidt ud ad vinduet i virkeligheden, og har tit siden hørt den inde i hovedet om og om igen.

Blindfødte er også gode til at høre tilbagekastning af lyde, fordi man tidligt i livet er nødt til at udvikle den evne. Jeg lærte det tidligt i min barndom, længe inden jeg fik blindestok, som siden hen har været til stor hjælp for mig.

Hvis jeg havde haft en blindestok fra barnsben af, er jeg ikke så sikker på, at jeg havde været god til at høre forskel på træer, buske og husmure mv.

Mange blinde har søvnproblemer, da man ikke har lyset som retningsgivende, så mange af os har en anden søvnrytme, og derfor sidder mange blindfødte oppe om natten. Når man som blind ikke har lyset til at fortælle, hvor man er på døgnet, er uret en vigtig faktor. Det er måske en af de mange årsager til, at nogle blindfødte fascineres af ure, hvor jeg selv tilhører den kategori.

Det er også hævdet, at blindfødte mangler melatonin, som er et søvnstof, der produceres af hjernen, når man kan se, men her er sagkundskaben ikke enig om, hvorvidt melatonin i pilleform vil være gavnligt for den blindfødte.

Jeg har hørt, at nogle svagsynede taler om en grøn G-dur eller en blå D-dur, hvilket må være en kombination af hørelse og en synsrest. Det er en svagsynet, der kan høre toner.

Jeg har absolut gehør og synes, der er forskel på tonearternes karakter, hvor nogle tonearter er mere bløde end andre.

As-dur har en blød og rund klang, hvor C-dur er en hård toneart, og Ges-dur er sprød eller en krystal toneart, hvilket jeg har svært ved at forklare på en forståelig måde.

Det er ikke underligt, at nogle mystikere taler om tonearternes mystiske betydning.

Nogle mennesker tror, at alle blinde er musikalske, hvilket langt fra er tilfældet. Man har i tidens løb har lagt vægt på at udvikle den musikalske evne hos den blinde for at kompensere for det manglende syn, og det tror jeg er en brugbar forklaring på ovennævnte fordomme.

En grund til den fordom kan også være, at blinde før i tiden spillede på gader og stræder for at tjene til livets ophold.

Nogle seende trøster sig med den fordom, at når man har mistet en sans, så får man automatisk en anden og bedre sans, da det for dem er det frygteligste, der kan overgå et menneske med sit fulde syn i behold.

Der er også mennesker, der tror, man som blind besidder megen visdom, da man har gennemgået mange lidelser og derfor er i besiddelse af særlige evner.

Det tror jeg ikke er tilfældet, men at blindheden har en eksistentiel betydning er jeg ikke i tvivl om, da et handicap griber ind i mange situationer i dagligdagen, hvor man uvilkaarligt udsættes for små og store frustrationer, som er svært at forstå rækkevidden af for den, der ikke selv kender til handicappet på egen krop.

Nogle af de mennesker, der hævder at blindheden er et kald, vil også uvilkaarligt tro, at den blinde har et tættere forhold til Gud end andre mennesker.

Jeg kunne godt lide at vide, om der er gjort studier over blindes forhold til tro. Selv tror jeg ikke blindheden alene skulle være en årsag til det, men jeg tror, det er forståeligt, hvis den blinde har spurgt sig selv eller Gud om, hvorfor det bare lige skulle være sådan - om det f.eks. er en forbandelse eller straf. Men det vil jeg heller ikke godtage.

Jeg har ofte hørt spørgsmål, der går på, om jeg i det daglige tænker på, at jeg er blind.

Svaret er klart ja.

Jeg er dagligt nødt til at forholde mig til det af mange forskellige grunde. F.eks. taber jeg noget på gulvet og kan ikke finde det. Jeg spilder måske kaffe på bordet, eller jeg har dagen før forlagt en teske osv., osv.

Hvordan er det med store og små rum?

Jeg bryder mig ikke om store rum med en hård akustik eller åbne pladser, hvor man let kan fare vild. Jeg foretrækker små rum, hvor man kan høre tilbagekastning af lyden fra væggene samt bløde tæpper på gulvet, som giver en behagelig blød lyd.

Jeg synes også de forskellige årstider har forskellige lugte og lyde, som f.eks. foråret, hvor fuglene begynder at synge og blomsterduften begynder at markere sig. Sommerens varme og lugten af stærke blomsterdufte og afsvedet græs, hvorefter vi går ind i efterårssæsonen, hvor man træder i de visne blade og kan lugte den fugtige jord. Så har vi vinteren med en stille frostklar dag med solen fra en skyfri himmel, hvor det også kan være en dag med snevejr, hvor lydene dæmpes og føles kompakte, og det er svært at orientere sig, da sneen dækker alt til, hvor fortov og vej går ud i ét.

Det blæser måske og lyden får man ind i ørene, så man intet kan høre, så man er virkelig på spanden, da man oplever vindsuset som buldrende støj.

Regnvejr kan også ændre de akustiske forhold, så man bliver smask-forvirret, når man skal finde rundt.

Mange seende tror, at man som blind kan bruge informationen "Gå 100 meter frem". Men afstandsforneemmelsen er ret begrænset, og man skal kunne høre en lyd, f.eks. muren, som er nogle meter

fremme. At tælle skridt er ikke noget jeg bruger særlig meget, som mange seende måtte tro, for det vil være ganske umuligt at holde rede på alle de tal, skridt og steder. Jeg stoler hovedsagligt på min hørelse og spørger mig for.

Det med at gå lige i trafikken er også et stort problem, eller hvis man skal holde en bakke med kopper og tallerkner. Det at holde en bakke lige, når man holder den i luften er ikke let, da skævt og lige er et abstrakt begreb for den blindfødte.

Når man som blind går, kommer man let til at gå skævt, og retningssans er bestemt ikke beskåret alle blinde at have, for man har ikke et indre landkort i hovedet.

Jeg ved godt, at der også er seende, der ikke har stedssans, men de kan se de omkringliggende omgivelser og lettere gætte sig til, hvor de muligvis skal hen.

Heller ikke alle blinde har et landkort i hovedet eller stedsans, hvilket nogle mennesker meget gerne vil tro, fordi de tilfældigvis har truffet en eller to personer der har det. En generalisering af en gruppe er nemmere at forholde sig til end et nuanceret syn på den gruppe, det måtte handle om.

Der er også former, der er mere smukke end andre, som f.eks. kubeformede genstande. Rummet til en bikube

uden bier er sekskantet og meget fascinerende at røre ved.

Men mine egne forsøg som billedkunstner har aldrig givet mening. Når jeg skulle forsøge at tegne som barn, så blev det noget med streger og cirkler, som jeg kunne forholde mig til. Jeg tror ikke det lignede noget, som den seende kunne få noget ud af.

Jeg har også været med til at skulle føle farver, hvilket jeg nu aldrig har troet på.

Derfor var jeg måske ikke den rette forsøgsperson, men jeg syntes det var spændende at arbejde med de forskellige varme-ledende materialer, hvor man ad den vej skulle påvise ved hjælp af solen, om blinde kan føle farver. Derfor arbejdede vi intenst med forskellige materialer, hvor varme- og lyspåvirkningen var meget forskellig.

Ved intensiv træning lykkedes det mig at finde cirkler og streger gennem glas. Det tror jeg ikke kan lade sig gøre længere, da jeg er helt ude af træning med det.

Jeg har også været med i forsøg, hvor blinde skulle tegne til musik.

Den senblinde ville kunne gøre det, men den blindfødte, som ikke har farvefornemmelse eller anden visuel hukommelse, kan, hvis man spørger mig, ikke få noget ud af farvestemningerne via musik, med mindre man engang har kunnet se farver.

En påstand, den blinde udsættes for er, at vi hører bedre end andre.

Nej, det hænger ikke sådan sammen, men som blind må man stole på det man har hørt, da man ikke kan lave en kontrol med synet, som den seende har mulighed for.

Jeg sammenligner i den sammenhæng den blinde med naturfolk, der er nødt til at bruge alle sanser for blot at overleve, mens vi i vores civilisation ikke er nødt til at bruge alle sanserne, hvis vi kan se.

Jeg synes, det kan være svært at se et billede, som er et relief. Man kan ikke komme rundt om det, som man kan med en statue. Det billede, som er et relief, er ikke detaljeret nok. Den seende tror, at en blind får det samme ud af et relief, men relieffet er for mig todimensionelt med forhøjede streger og cirkler, og statuer går langt bedre at opfatte.

Jeg har oplevet mig selv mange gange stå at kikke på en statue.

Er det en mand og han er velbeskrevet, bliver jeg næsten flov over, at jeg undersøger, om han har en penis. På samme måde er det med en kvinde, hvor hun skal tjekkes for bryster.

Når jeg er på opdagelse på den måde, føler jeg mig overvåget, hvilket måske kan lyde som en gang paranoia, men jeg kan jo ikke kontrollere om folk kigger og undrer sig og er jo også lidt flov over det.

Som blind er man ikke et bedre eller dårligere menneske end de seende. Selvfølgelig præger blindheden måden, hvorpå man sansemæssigt opfatter verden omkring sig, men følelsesmæssigt og intellektuelt tror jeg ikke, man afviger så meget fra andre mennesker.

Omgivelserne kommer tit og ofte til at fokusere på handicappet, og det kan for den blinde føles som om, den seende mener, at hele personligheden er blind og alle funktioner er nedsatte.

Man bliver let undervurderet eller overvurderet, hvilket er lige slemt, men det er gjort af uvidenhed og ikke ond vilje. Nogle mennesker tror, man har et indbygget gps-system, hvilket jo ikke er tilfældet, for så skulle det nærmest være sværere at kunne se end at være blind.

Når seende spørger om man som blind selv kan gå i bad, tage tøj på eller gå på toilettet, så gør de det fordi, det er svært at forstå rækkevidden af, hvad det vil sige at være blind. Jeg ser det ikke som udtryk for respektløshed, som nogle blinde måske gør.

Jeg er også blevet spurgt om, hvad der er værst: At være døv eller blind? For mig vil døvheden være værre, da jeg kun kan svare ud fra mine egne erfaringer som blind.

Hvad er så værst, at have kunnet se engang eller at have været blind altid?

Heller ikke dette kan jeg svare på, men jeg vil tro, det handler om, hvordan man opfatter sit handicap og hvilke vilkår, man har haft i livet.

Jeg ved, at for mange er det en katastrofe at miste synet, men den senblinde har stadigvæk den visuelle hukommelse i behold og kan snakke med om de visuelle ting, men det har den blindfødte af gode grunde ikke mulighed for.

Den blindfødte skulle jo lære at træne sanserne gennem livet og kan ikke vide, om det er et tab at være blind. Men som blind har man vænnet sig til at bruge de øvrige sanser gennem hele livet og der vil være ting, der falder den blindfødte lettere og andre ting vil være sværere. Det er forskelligt fra menneske til menneske, ligesom det er blandt seende.

Der vil altid være ting, som ikke kan lade sig gøre på grund af handicapet, men man må leve med synstabet og få det bedste ud af livet. Nogle har mod på at afprøve, hvad de kan og ikke kan, mens andre er hurtige til at give op på forhånd.

Som barn og ung gjorde jeg mig mange forestillinger om, hvad det vil sige at kunne se, men det kan jeg ikke forestille mig, så det har jeg opgivet. Det er bedre at bruge kræfterne på andre ting, som for mig er mere væsentligt.

Blindheden er ikke afgørende for, om man er dum eller klog, men som blind skal man i arbejdssammenhænge være meget dygtigere end den seende. Man skal være 10 hestelængder foran for at begå sig på arbejdsmarkedet.

Blindheden er et langsomhedens handicap, og blinde er længere tid om at udføre det samme stykke arbejde end som den seende, fordi synet er den sans, der gør, at det går hurtigere for den seende. Ikke fordi den blinde ikke kan udføre det lige så godt, men det tager bare længere tid, hvilket mange af os ikke er meget for at indrømme.

Vi vil meget gerne kunne gøre det lige så hurtigt og godt som den seende og det understreger at synet er den vigtigste sans.

Syn og hørelse er kommunikationssanser og det er medvirkende til, at det er sværere at begå sig i sociale sammenhænge. Man kan let komme til at føle sig isoleret og udelukket, uden at det er ond vilje fra omgivelsernes side. For den seende er kropssprog og andre visuelle tegn nødvendig, som den blinde ikke har mulighed for at være opmærksom på, da man jo ikke kan tyde andres kropssprog. Den blinde har sikkert også mindre mimik end den seende.

Man kan fristes til at spørge, om den blinde har et rigere indre liv end den seende?

Det ved jeg ikke, men at man har et indre liv som blind, mener jeg man næsten er nødt til at have, da man ikke kan fange de mange sanseindtryk, som den seende kan.

Man kommer let til at synke ind i sin egen verden, da de ydre indtryk er anderledes for den blinde end den seende, da synet udgør 80 procent af sanseindtrykkene.

Det kræver stor koncentration af den blinde at følge med i omgivelserne af de ovennævnte grunde. Derfor må man som blind også træne sin hukommelse, da man ikke igen og igen kan få de samme indtryk som den seende får.

Det er f.eks. hvordan ord staves, hvor ting står, hvor en eller anden rute ligger osv.

Planlægning og struktur i hverdagen er nødvendigt, da man lettere mister overblikket.

Blindheden er et kommunikationshandicap, og megen kommunikation foregår gennem synet. Den blindfødte er som regel velformuleret, da det verbale sprog er en afgørende faktor i kommunikationen. Så når blinde taler sammen kan det virke meget støjende for den seende, da sproget er den kommunikationsform, man har til rådighed.

For blinde handler det om at træne de andre sanser, så man kan stole på dem, da man ikke visuelt kan tjekke om det for eksempel er en ske eller en skarp kniv, der ryger på gulvet.

Man må som blindfødt eller blindblevet få det bedste ud af livet, med de muligheder og begrænsninger, man nu engang har.

Derfor er det vigtigt at sige ja til blindheden og acceptere den, selv om det ikke altid er lige let - lade den blive en del af ens personlighed, da flugt fra sig selv ikke er en mulighed.

∞

Rita binder børster i Blindes Arbejde.

©Stine Grønbæk Jensen 2014

Kontakt: Rita Varmby rcv@webspeed.dk